
Accountantsverslag 2013

*Accountantsverslag 2013
voor gemeente
Schiermonnikoog*

Mei 2014

Concept

Gemeente Schiermonnikoog
T.a.v. de heer S. van der Zwaag, griffier
Postbus 20
9166 ZP SCHIERMONNIKOOG

mei 2014

Referentie: [e-Geleide reference]

Betreft: Accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2013

Geachte raadsleden.

Met genoegen presenteren wij u ons accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2013 van gemeente Schiermonnikoog. Onze controle is uitgevoerd conform onze opdrachtbevestiging van 17 oktober 2013. Dit verslag gaat in op de belangrijkste bevindingen uit onze controle van de jaarrekening van gemeente Schiermonnikoog.

Ons accountantsverslag bestaat uit drie delen. In deel 1 worden de belangrijkste waarnemingen besproken die zijn voortgekomen uit onze controle. In deel 2 geven wij onze visie over de kwaliteit van uw interne beheersing. Deel 3 geeft een overzicht van de ontwikkelingen die naar onze mening in de toekomst voor gemeente Schiermonnikoog relevant zullen worden. Graag willen we de inhoud van dit verslag bespreken tijdens de commissievergadering op 15 mei a.s. Mocht u in de tussentijd vragen hebben, dan kunt u uiteraard contact met ons opnemen.

Wij willen graag van deze gelegenheid gebruikmaken om de medewerkers te bedanken voor de medewerking die we ervaren hebben tijdens onze werkzaamheden.

Met vriendelijke groet,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

C.R. Alserda AA
Senior Director

*PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Badweg 2, 8934 AA Leeuwarden, Postbus 321, 8901 BC Leeuwarden
T: 088 792 00 58, F: 088 792 94 27, www.pwc.nl*

Managementsamenvatting

1. Belangrijkste controlebevindingen

- 1.1. Uw jaarrekening geeft een getrouw en rechtmatig beeld
- 1.2. Wij kunnen instemmen met de door het college gemaakte schattingen bij het opstellen van de jaarrekening
- 1.3. De overige jaarrekeningposten nader bekeken
- 1.4. Uw jaarstukken geven voldoende inzicht
- 1.5. Geen onrechtmatigheden geconstateerd inzake het begrotingscriterium
- 1.6. WNT adequaat toegelicht in de jaarrekening

2. Uw interne beheersing is van een adequaat niveau

- 2.1. Enkele tekortkomingen in de interne beheersing
- 2.2. Er zijn geen tekortkomingen geconstateerd ten aanzien van uw IT-omgeving
- 2.3. Er zijn geen aanwijzingen van fraude gebleken
- 2.4. Wij zijn onafhankelijk
- 2.5. De implementatie van SEPA ligt op schema

3. 2014 en verder

- 3.1. Ontwikkelingen in BBV
- 3.2. Wet Markt en Overheid vanaf juli 2014 van kracht
- 3.3. Gemeenten krijgen in 2016 te maken met nieuwe regelgeving met forse impact op vennootschapsbelastingplicht

1. *Belangrijkste controlebevindingen*

Dit onderdeel bevat de belangrijkste bevindingen die zijn voortgekomen uit onze controle en die in onze professionele oordeelsvorming van belang zijn voor u als raad.

1.1. Uw jaarrekening geeft een getrouw en rechtmatig beeld

Wij zullen een goedkeurende controleverklaring verstrekken

Wij hebben onze controle van de jaarrekening 2013 van gemeente Schiermonnikoog nagenoeg afgerond en zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid, onder voorbehoud van goedkeuring van deze jaarrekening door de raad.

Geen ongecorrigeerde controleverschillen ten aanzien van getrouwheid

Uit onze controle zijn geen materiële ongecorrigeerde controleverschillen geconstateerd. Op basis hiervan zijn wij voornemens ten aanzien van het aspect getrouwheid een goedkeurend oordeel te verstrekken.

Ten aanzien van het aspect rechtmatigheid zijn geen materiële fouten en/of onzekerheden geconstateerd

Jaarlijks voert gemeente Schiermonnikoog rechtsmatigheidsonderzoeken uit volgens een met PwC afgestemd intern controleplan. Op basis van deze onderzoeken en de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden, concluderen wij dat de verantwoorde baten, lasten en balansmutaties van gemeente Schiermonnikoog tot stand zijn gekomen conform het door de raad vastgestelde normenkader en de wettelijke regels. De geconstateerde fouten en onzekerheden, zoals blijkt in onderstaande tabel, blijven binnen de door u vastgestelde grenzen. Daarom hebben wij ten aanzien van het aspect rechtmatigheid een goedkeurend oordeel verstrekt.

Omschrijving	Fout (€)	Onzekerheid (€)
Bouwleges	1.652	0
Leges burgerzaken	106	0
Auto-ontheffingen	241	0
Totaal	1.999	0
Controletolerantie	58.500	175.500

De gemeente heeft de nieuwe Aanbestedingswet toegepast

Op 1 april 2013 is de nieuwe Aanbestedingswet van kracht geworden. Dit is enerzijds van invloed op het inkoopbeleid binnen uw organisatie en anderzijds op de uitvoering van onze controlewerkzaamheden. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente het inkoopbeleid en de inkoopprocedure heeft aangepast aan de

vereisten van de wet. Hierbij is specifiek aandacht geschonken aan de toepassing van de voorwaarden vanuit de Gids proportionaliteit. Conform de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV hebben wij voor inkopen onder de Europese aanbestedingsgrens vastgesteld of de toegepaste procedure past binnen de beginselen van de Gids proportionaliteit.

Er zijn geen fouten en onzekerheden in de SiSa-bijlage geconstateerd

Jaarlijks is de SiSa-bijlage een onderdeel van uw jaarrekening. Via deze bijlage worden diverse rijks- en provinciale uitkeringen verantwoord. Daarmee vormt de SiSa-bijlage de basis voor afwikkeling van deze uitkeringen. Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd met inachtneming van de specifieke instructies die door de Rijksoverheid zijn vastgelegd in de 'Nota verwachtingen accountantscontrole 2013'. Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) gelden voor de SiSa andere, zwaardere, rapporteringstoleranties dan u als raad in uw controleprotocol hebt opgenomen. Dit om ministeries in staat te stellen de specifieke uitkeringen vast te kunnen stellen en de Algemene Rekenkamer van informatie te voorzien. Wij hebben bij onze controle van de SiSa-bijlage bij de jaarrekening 2013 geen afwijkingen geconstateerd.

In bijlage A.1 gaan wij nader in op de bevindingen per regeling.

De grondslagen voor financiële verslaggeving en het normenkader voor rechtmatigheid zijn adequaat

De jaarrekening is opgesteld door het college van gemeente Schiermonnikoog in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. Als onderdeel van onze controle en met betrekking tot de jaarrekening hebben wij:

- de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving beoordeeld;
- de juistheid en de volledigheid van de toelichtingen beoordeeld; en
- de geschiktheid van het gebruikte normenkader voor rechtmatigheid beoordeeld.

Wij zijn van mening dat de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling en het normenkader voor rechtmatigheid die het college van burgemeester en wethouders heeft gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening 2013 en de totstandkoming van transacties aanvaardbaar zijn.

De toelichtingen in de jaarrekening zijn juist en volledig

Wij hebben de toelichtingen in de jaarrekening beoordeeld en zijn van mening dat deze in overeenstemming zijn met de vereisten zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Concept

1.2. Wij kunnen instemmen met de door het college gemaakte schattingen bij het opstellen van de jaarrekening

Bij het opstellen van de jaarrekening dient het college belangrijke schattingen aangaande de verslaggeving toe te passen en toe te lichten. We hebben de schattingen die het college heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2013 beoordeeld en hebben geconcludeerd dat deze zijn gebaseerd op controle-informatie en evenwichtige schattingen.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van onze bevindingen met de bijbehorende motivering.

Belangrijkste schattingen	Bevindingen		Toelichting <Beargumenteer de uitkomst van je beoordeling van de schatting>
	2013	2012	
Voorziening dubieuze debiteuren			<ul style="list-style-type: none"> Schiermonnikoog stelt een analyse op ten aanzien van de oninbaarheid van (bijstands)debiteuren. Deze voorzieningen zijn in mindering gebracht op het saldo. Wij kunnen ons vinden in de gemaakte inschatting.
Het beleid van de gemeente ligt ten grondslag aan de wijze van afschrijven op materiële vaste activa.			<ul style="list-style-type: none"> De nota afschrijvingsbeleid zoals door het college opgesteld hebben wij gebruikt bij de toetsing van de afschrijvingen in de jaarrekening 2013. Wij kunnen instemmen met de toegepaste economische levensduur ten behoeve van de afschrijvingen. Er is geen reden voor een extra waardevermindering van de materiële vaste activa.
Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's			<ul style="list-style-type: none"> Deze voorziening (3.600) is gevormd voor de FPU verplichtingen voor twee personen. De verplichtingen is juist en volledig verantwoord in deze voorziening.
De overige schulden bevatten enkele schattingsposten			<ul style="list-style-type: none"> Wij stemmen in met de toegepaste waarderingsgrondslagen en de door het college gemaakte afwegingen en schattingen.

Controleverschil 	Voorzichtig 	Evenwichtig 	Optimistisch 	Controleverschil
Aanvaardbare bandbreedte – gebaseerd op materialiteitoverwegingen				

1.3. De overige jaarrekeningposten nader bekeken

“Go/no-go” Promenade

Momenteel ligt bij u ter behandeling een voorstel van het college over het verstrekken van een lening of garantstelling van maximaal € 713.000 in zake de financiering en realisatie van De Promenade. Besluitvorming door u dient hierover nog plaats te vinden. In het voorstel wordt tevens inzicht gegeven in de mogelijke risico's ingeval De Promenade geen doorgang vindt. In verband hiermee hebben wij het college geadviseerd deze risico's toe te lichten in de risicoparaagraaf.

Er is geen bestemmingsreserve voor de implementatie decentralisaties verantwoord

Tussentijds hebben wij het college geïnformeerd over de stand van zaken van de voorbereiding op de komende decentralisaties binnen uw gemeente. Inmiddels heeft het college van burgemeester en wethouders u hierover ook nader geïnformeerd en hebben zij het projectplan voor het komende jaar aan u gepresenteerd.

Op dit moment ontbreekt een financiële analyse van de totale eenmalige en structurele opbrengsten en kosten van de decentralisaties voor de gemeenten. Wij adviseren hiervoor een plan op te stellen. Hoewel de exacte bedragen nog niet bekend zijn (die komen medio mei) zijn de decentralisatiebudgetten meer dan materieel voor de gemeente. Uw totale budget zal circa 20% worden uitgebreid, waaraan een bezuinigingsdoelstelling is gekoppeld. Indien maatregelen niet adequaat of te laat worden ingevoerd zullen de (financiële) consequenties in 2015 substantieel zijn.

Wij geven u in overweging om tijdig een risicoanalyse uit te voeren. Op basis hiervan bent u in staat om proactief en risicobewust de voorbereidingen te treffen. De geïdentificeerde risico's dienen aan de basis te staan van te sluiten contracten en samenwerkingsovereenkomsten. Deze geïdentificeerde risico's zijn ook de input voor het onderbouwen en opbouwen van een financiële buffer.

In de jaarrekening is geen rekening gehouden met de voorgenomen overheveling onderwijshuisvesting

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap werkt aan een wetsvoorstel voor de overheveling van het buitenonderhoud primair onderwijs naar schoolbesturen. Naar verwachting zal de nieuwe wet ingaan per 1 januari 2015. Met de nieuwe wet worden de taken en het budget voor het buitenonderhoud en aanpassingen aan schoolgebouwen in het primaire en speciaal onderwijs overgeheveld naar de schoolbesturen. Door de (voorgenomen) wetswijziging vindt een uitname uit het gemeentefonds plaats.

Deze ontwikkeling heeft ook voor gemeente Schiermonnikoog gevolgen. Op basis van het BBV dient een onderhoudsvoorziening te worden onderbouwd met een actueel onderhoudsplan. Het overhevelen van een deel van het onderhoud zal impact hebben op de hoogte van uw onderhoudsvoorziening. Gemeente Schiermonnikoog heeft haar onderhoudsplan hierop nog niet herzien. Wij adviseren u dit alsnog te doen en rekening te houden met de genoemde ontwikkeling waarbij de onderhoudsvoorziening naar beneden bijgesteld dient te worden.

Tevens dienen concrete afspraken te worden gemaakt met de schoolbesturen over de te volgen procedures voor financiering van buitenonderhoud in 2014. In principe dienen de huidige procedures (formele aanvraag voor aanpassingen/onderhoud bij de gemeente) te worden gehandhaafd. Tevens dienen afspraken gemaakt te worden over een mogelijke bruidsschat. Gemeente Schiermonnikoog heeft hierover nog geen concrete afspraken gemaakt.

Volledigheid van de opbrengsten uit hoofde van de toeristenbelasting gewaarborgd

Een groot deel van de toeristenbelasting ontvangt de gemeente via Wagenborg. Wagenborg int deze belasting bij het verzorgen van het reguliere bootvervoer vanaf Lauwersoog en de Esonborg (vanuit Esonstad). Om zekerheid te verkrijgen dat Wagenborg de toeristenbelasting volledig afdraagt, ontvangt de gemeente jaarlijks een afrekening met controleverklaring van de externe accountant. Uit hoofde van deze

a frekening hebben wij vastgesteld dat de opbrengsten volledig zijn verantwoord in de jaarrekening.

Er zijn bestedingen verricht aangaande de grondexploitatie Oosterreeweg

Enige jaren geleden is de gemeente gestart met de ontwikkeling van de Oosterreeweg. Inmiddels zijn alle woningen gerealiseerd en is het gebied nu genoeg volledig ontwikkeld. In het afgelopen jaar zijn er werkzaamheden uitgevoerd voor € 14.000 aangaande het woonrijp maken van het complex, waardoor de hoogte van de verplichting is gewijzigd. Hiermee zijn de laatste kosten gemaakt, waardoor het complex nu financieel is afgesloten. Het nog aanwezige voordelige saldo van € 6.000 is ten gunste van de exploitatie gebracht.

Onderhoudsvoorziening is in enige jaren niet toereikend

In de jaarrekening is een onttrekking verwerkt aan de bestemmingsreserve gemeentelijke gebouwen. Vervolgens is voor hetzelfde bedrag een onderhoudsvoorziening getroffen. Op basis van de verslaggevingsrichtlijnen (BBV) dienen enerzijds (actuele) beheersplannen ten grondslag te liggen aan de in de jaarrekening opgenomen onderhoudsvoorziening. Anderzijds dient een onttrekking aan een bestemmingsreserve goedgekeurd te worden door de raad. Wij hebben vastgesteld dat in 2013 een actueel meerjarig onderhoudsplan (MJOP) door de gemeente Schiermonnikoog is opgesteld. Hierdoor is het opnemen van een voorziening meerjarig onderhoud in lijn met de richtlijnen die hiervoor zijn gesteld op basis van de BBV.

In de opzet van de voorziening voor het onderhoud van de gebouwen zijn de onderhoudskosten voor de komende 10 jaar in beeld gebracht. Een viertal gebouwen is niet geïnventariseerd. Dit houdt in dat aan deze gebouwen, die niet in het meerjarenplan zijn opgenomen, geen structureel onderhoud wordt uitgevoerd en hiervoor ook geen onderhoudsvoorziening wordt opgebouwd.

We hebben tijdens onze controle de toereikendheid van de voorziening beoordeeld. Dus in hoeverre dekt de voorziening de toekomstige kosten, zoals deze zijn geraamd in het beheersplan. Hieruit blijkt dat er een drietal

jaren zijn waarbij de voorziening niet toereikend zal zijn. Wij hebben in dit kader geadviseerd om de jaarlijkse dotatie te verhogen of het onderhoudsplan aan te passen, waarbij eventuele uitgaven wordt doorgeschoven naar latere jaren. Wij hebben begrepen dat de enkele uitgaven reeds zijn doorgeschoven in het onderhoudsplan.

Aanbesteding schoonmaakcontract 2009 toegelicht in de jaarrekening

Begin 2009 is door de gemeente reeds vastgesteld dat de schoonmaakwerkzaamheden niet Europees zijn aanbesteed. De contractwaarde (€ 303.400) ligt boven het toen geldende drempelbedrag van € 206.000 waarboven diensten Europees aanbesteed dienen te worden. Hierdoor heeft de gemeente zich onterecht niet aan de Europese wetgeving gehouden en is de totale contractwaarde bij de jaarrekening 2009 als onrechtmatig aangemerkt.

Om dat de gehele contractwaarde in 2009 als onrechtmatig is aangemerkt worden de lasten in volgende jaren dat het contract loopt niet nogmaals als onrechtmatig aangemerkt. Daarom heeft de bevinding in 2013 geen effect meer op onze controleverklaring. Wel dient de gemeente het contract gedurende de looptijd toe te lichten onder de niet uit de balans blijvende verplichtingen.

Getekende overeenkomst ontbreekt

Middels een raadsbesluit van 23 april 2013 heeft u besloten een lening te verstrekken aan de Samenwerkingschool Yn de Manden van € 50.000. Deze geldlening heeft een looptijd van 7 jaar, te rekenen vanaf 15 mei 2013. Wij hebben echter tijdens onze controle geconstateerd dat er geen getekende leningsovereenkomst aan deze transactie ten grondslag ligt. Wij adviseren het college alsnog deze lening door de school te laten ondertekenen.

Erfpachtgronden zijn juist gewaardeerd en gepresenteerd

In 2013 heeft de commissie BBV een notitie met betrekking tot de verwerking van erfpachtgronden uitgebracht. De commissie heeft in deze notitie stelling uitgesproken opgenomen ten aanzien van de verwerking van erfpacht. Uw gemeente beschikt over gronden die in erfpacht zijn gegeven.

Wij hebben vastgesteld dat de waardering en presentatie van deze gronden zijn verwerkt in overeenstemming met het door de commissie BBV gestelde in de notitie 'Erfpacht'.

Risicoanalyse inzake afgegeven garantstellingen ontbreekt

Uit de jaarrekening blijkt dat de gemeente eind 2013 voor een bedrag van €1.040.000 borgstellingen of garantstellingen heeft verstrekt aan natuurlijke en rechtspersonen. Tot nu toe zijn hierop nog geen aanspraken gemaakt. Wij zien echter de laatste jaren dat hier wel steeds meer aanspraak op wordt gemaakt binnen uw sector. In dit kader is het van belang om uw garantstellingen systematisch te bewaken en hierop een risicoanalyse uit te voeren, waarbij aandacht wordt geschonken aan de mogelijke toekomstige aanspraken hierop.

1.4. Uw jaarstukken geven voldoende inzicht

Wij hebben op hoofdlijnen de informatiewaarde van de jaarstukken beoordeeld. De jaarstukken 2013 bestaan volgens het BBV uit het jaarverslag en de jaarrekening. Op haar beurt bestaat het jaarverslag uit de programmaverantwoording en de verplichte paragrafen. De jaarrekening bevat de programmarekening, de balans en een toelichting op beide. Hieronder hebben wij per belangrijk onderdeel van de jaarstukken onze visie opgenomen ten aanzien van de leesbaarheid en kwaliteit van het desbetreffende onderdeel.

Uw jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening

Als uw accountant dienen wij ingevolge artikel 213, lid 3 onder d van de Gemeentewet te vermelden of uw jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening. Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden hebben wij geen tekortkomingen of inconsistenties te melden op dit gebied.

Gemeente Schiermonnikoog heeft voorzichtig geraamd over 2013

Om inzicht te geven in het voorspellend vermogen van de gemeente, geven wij in onderstaand overzicht weer wat de verschillen zijn tussen de

primaire begroting, de aangepaste begroting en de programmarekening 2013.

<i>(in € 1.000)</i>	<i>Begroting voor wijzigingen</i>	<i>Begroting na wijzigingen</i>	<i>Realisatie</i>	<i>Vershi l (voorde el)</i>
<i>Resultaat voor bestemming</i>	-3	-108	305	406
Mutaties reserves	-50	239	-27	266
Resultaat na bestemming	-53	131	278	147
In % van de omvangsbasis (totale lasten)	n.v.t.	n.v.t.	5%	nvt

De belangrijkste afwijkingen tussen de bijgestelde begroting en de realisatie zijn in de volgende tabel opgenomen.

<i>(in €'s)</i>	<i>Realisatie versus begroting na wijzigingen</i>
Hogere lasten inhuur personeel	-28.000
Lagere lasten WMO	23.000
Hogere lasten onderhoud door dotatie voorziening	33.000
Lagere lasten ondersteuning B&W	62.000
Hogere lasten uitleenvergoeding aan provincie Fryslân	-25.000
Hogere baten algemene uitkering	37.000
Lagere rentelasten	-21.000
Overige verschillen <20.000	-212.000
Totaal	147.000

De grootste afwijking houdt voor namelijk verband met het feit dat de overname van de brandweergarage aan de Veiligheidsregio Fryslân plaats vindt in 2014. In de begroting was echter gerekend op een overdracht in 2013.

Na vergelijking van de primaire begroting, de aangepaste begroting en de programmarekening 2013 concluderen wij verder dat gemeente Schiermonnikoog voorzichtig is in de raming van zowel de lasten als de baten. De gerealiseerde lasten zijn lager en baten zijn hoger vergeleken met de primaire en de begroting na wijzigingen over 2013.

De kwaliteit van het voorspellend vermogen kan ook afgeleid worden uit de mate waarin de raad tussentijds juist en volledig wordt geïnformeerd over de financiële situatie in de tussentijdse managementinformatie. Hierbij is het van belang dat u als raad ook concreet aan het college meegeeft wat uw informatiebehoefte is. Voor u als nieuwe raad adviseren wij u hierover voor de komende periode na te denken en uw coalitieakkoord als uitgangspunt te hanteren.

De komende jaren komt er veel op gemeenten af. Denk hierbij aan vraagstukken rondom de implementatie van de decentralisaties. U hebt hierbij als raadslid een belangrijke verantwoordelijke rol binnen uw gemeente. Het is daarom van belang dat u op het juiste moment de juiste vragen kunt stellen, ook om inzicht te hebben in het voorspellende vermogen binnen uw gemeente. Gezien de toenemende complexiteit van de diverse gemeentelijke vraagstukken adviseren wij u aandacht te besteden aan de deskundigheidsbevordering van nieuwe raadsleden. Denk hierbij onder meer aan trainingen op het gebied van financiële sturing, decentralisaties en stuurinformatie.

1.5. Geen onrechtmatigheden geconstateerd inzake het begrotingscriterium

Als blijkt dat de gerealiseerde lasten zoals weergegeven in de programmarekening hoger zijn dan de geraamde bedragen met inbegrip van de laatste begrotingswijzigingen, kan er sprake zijn van onrechtmatige uitgaven. Voor

een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de raad geformuleerde beleid en/of wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten. Het bepalen of, respectievelijk welke begrotingsoverschrijdingen onrechtmatig zijn, is voorbehouden aan de raad.

Wij hebben per programma beoordeeld in hoeverre er sprake is van een begrotingsoverschrijding op de gemeentelijke lasten. Daarbij is eveneens beoordeeld in hoeverre deze overschrijdingen worden gecompenseerd door hogere baten.

Het college gaat in het jaarverslag in de toelichting op de programma's in op de verschillen tussen de begroting na wijziging en de rekening. Uit onze controle blijken geen bijzonderheden omtrent rechtmatigheid.

1.6. WNT adequaat toegelicht in de jaarrekening

Wij hebben op grond van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) de naleving van de WNT door gemeente Schiermonnikoog gecontroleerd. De WNT is van kracht vanaf 1 januari 2013. In de WNT zijn niet alleen toelichtingsvereisten voor de jaarrekening opgenomen, maar ook wettelijke maxima voor bezoldiging en ontslagvergoeding van bepaalde functionarissen. Op grond van de WNT moeten beloningen van topfunctionarissen worden vermeld in de jaarrekening. Tevens dienen beloningen van overige functionarissen te worden vermeld indien deze de vastgestelde norm (voor 2013 € 228.599) te boven gaat. Dit geldt onder bepaalde voorwaarden ook voor inhuur van personeel.

Wij hebben op grond van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) de naleving van de WNT door uw gemeente gecontroleerd. De WNT is van kracht vanaf 1 januari 2013. De regelgeving is echter complex. In de loop van 2013 werd duidelijk dat de normen voor de uitvoering van de WNT niet altijd eenduidig helder waren. Derhalve is eind februari 2014 door het Rijk een

normenkader en controleprotocol opgesteld. Hiermee is meer duidelijkheid gekomen in de regelgeving.

De WNT-verantwoording van gemeente Schiermonnikoog is opgenomen in de toelichting van de jaarrekening van gemeente Schiermonnikoog. Wij hebben vastgesteld dat u voldaan heeft aan de WNT.

Concept

2. Uw interne beheersing is van een adequaat niveau

Tijdens onze interim-controle hebben wij de interne beheersing van gemeente Schiermonnikoog beoordeeld. Dit deel geeft u inzicht in de belangrijkste bevindingen.

2.1. Enkele tekortkomingen in de interne beheersing

Onze bevindingen over uw interne controleomgeving hebben we weergegeven in onze rapportage interim-bevindingen controle 2013 d.d. 18 februari 2014 uitgebracht aan het college. Onze conclusie is dat het huidige niveau van interne beheersing voldoende is. Hieronder voorzien we u van een update over de status van de belangrijkste controlebevindingen en waar van toepassing onze eindejaarscontrole-responsie hierop:

#	Gerapporteerde belangrijkste/significante tekortkoming	Situatie 2013	Situatie 2012	Opvolging na rapportage interim-bevindingen
1	<p>Rechtmatigheidswerkzaamheden verspreid over het jaar uitvoeren</p> <p>Naar onze mening is het belangrijk dat interne controles tijdig worden uitgevoerd zodat mogelijke risico's en andere bevindingen tijdig worden geadresseerd. Hierdoor bestaat de mogelijkheid om gedurende het jaar bij te sturen en/of geconstateerde fouten te herstellen. We hebben het college in dit kader geadviseerd om enerzijds het controleplan eerder aan te bieden aan de raad, waardoor de werkzaamheden eerder vastgesteld kunnen worden. Anderzijds hebben wij het college geadviseerd om de werkzaamheden betreffende de rechtmatigheid en getrouwheid periodiek en verspreid over het gehele jaar uit te voeren.</p>	●	-	<p>Tijdens de interimcontrole waren nog niet alle rechtmatigheidswerkzaamheden uitgevoerd. Ten tijde van de jaarrekeningcontrole hebben we alsnog kennis kunnen nemen van de resterende rechtmatigheidswerkzaamheden. Op basis van de rechtmatigheidswerkzaamheden zijn enkele fouten en/of onzekerheden geconstateerd. In dit kader verwijzen wij u graag naar paragraaf 1.1.</p>
2	<p>Er wordt niet voldaan aan het treasurywettelijk artikel 212</p> <p>In het treasurywettelijk artikel heeft u opgenomen dat een liquiditeitsplanning opgesteld dient te worden die een periode bestrijkt van één jaar tot maximaal vier jaar. Een dergelijke liquiditeitsplanning is niet aanwezig. Op dit moment wordt op dit punt niet voldaan aan uw treasurywettelijk artikel.</p> <p>Daarnaast merken wij op dat het treasurywettelijk artikel op dit aspect tegenstrijdig is met de verordening 212. In deze betreffende verordening heeft u opgenomen dat uw paragraaf financiering inzicht moet geven in zowel een liquiditeitsplanning als de financiering voor de komende drie jaren.</p> <p>Daarnaast geeft uw verordening ex artikel 212 aan dat periodiek de volgende beleidsstukken aangeboden dienen te worden aan</p>	●	●	<p>Wij hebben het college geadviseerd om de naleving van de verordening in de processen te borgen. Ten aanzien van de liquiditeitsplanning hebben wij geadviseerd om een meerjarige liquiditeitsplanning op te stellen. Zodoende wordt voldaan aan de verordening en heeft u zicht op uw financieringsbehoefte over meerdere jaren.</p> <p>De nota activeringsbeleid is door de raad vastgesteld op 28 mei 2013 en de nota inkoopbeleid is door de raad vastgesteld op 12 februari 2013. Hiermee wordt op deze punten voldaan aan de verordening ex artikel 212.</p> <p>De geactualiseerde nota reserves en voorzieningen is vooralsnog niet voorgelegd aan de raad. Wij hebben het college geadviseerd om dit alsnog te doen, zodat kan worden voldaan aan de</p>

	<p>de raad:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nota reserves en voorzieningen (artikel 10, eens per vier jaar); • Nota activerings- en afschrijvingsbeleid (artikel 11, eens per vier jaar); • Nota verstrekking gemeentelijke subsidies (artikel 22, eens per vier jaar). <p>De nota reserves en voorzieningen is voor het laatst vastgesteld op 24 februari 2009 en zal daarom in 2013 wederom vastgesteld dienen te worden. De nota activeringsbeleid is echter voor het laatst vastgesteld op 20 december 2005 en gewijzigd op 22 januari 2008 voor het onderdeel openbaar onderwijs. Om aan de financiële beheerverordening te voldoen dient deze nota nog worden aangeboden aan de raad.</p> <p>De nota verstrekking gemeentelijke subsidies is nog nooit opgesteld en daarmee wordt op dit punt niet voldaan aan de verordening</p> <p>Tot slot stelt artikel 26 van de financiële verordening dat het college een inkoopbeleid, waarin de interne regels voor de inkoop vastliggen alsmede de algemene inkoopvoorwaarden, dient op te stellen. Dit inkoopbeleid is inmiddels ambtelijk gereed en zal begin 2013 door het college worden vastgesteld.</p>			verordening ex artikel 212.
3	Het aanwezig meerjarig onderhoudsplan voor gemeentelijke gebouwen is niet actueel.			In 2013 heeft er een actualisatie plaats gevonden inzake het meerjarige onderhoudsplan (MJOP). In dit kader verwijzen wij naar paragraaf 1.3.
4	Verordening ex artikel 213a wordt niet nageleefd inzake het verrichten van doelmatigheid- en doeltreffendheidsonderzoeken.			Gedurende 2013 is hieraan geen opvolging gegeven.
5	Financiële relaties met verbonden partijen kunnen van invloed zijn op uw jaarrekening. Het belang van de paragraaf			Gedurende 2013 is opvolging gegeven aan het verder door ontwikkelen van de paragraaf.

	Verbonden Partijen neemt toe.			
6	Registratie van de verantwoording van en controle op toeristenbelasting dient te worden verbeterd.	●	●	Het college neemt maatregelen om de registratie van en de controle op de verantwoording van de toeristenbelasting te verbeteren.

- = Nieuwe tekortkoming in interne beheersing
- = Voortgang geboekt sinds 2012
- = Geen voortgang sinds 2012
- = Tekortkoming verholpen

2.2. Er zijn geen tekortkomingen geconstateerd ten aanzien van uw IT-omgeving

Vanuit wet- en regelgeving is het vereist dat wij een reflectie geven op de betrouwbaarheid en continuïteit van uw geautomatiseerde gegevensverwerking. Uit onze controle blijkt dat er op dit gebied geen zaken zijn die aan u dienen te worden gemeld.

2.3. Er zijn geen aanwijzingen van fraude gebleken

Fraude, fouten en niet-naleving van wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheid voor de jaarrekening berust bij het college van burgemeester en wethouders. Uit dien hoofde zijn zij verantwoordelijk voor het beschermen van het vermogen van gemeente Schiermonnikoog het voeren van een afdoende financiële administratie en het in stand houden van een geschikt systeem van intern beheersing (waaronder procedures voor het waarborgen van de betrouwbaarheid en continuïteit van geautomatiseerde systemen en het voorkomen en opsporen van fraude, overige onregelmatigheden en fouten en niet-naleving van wet- of regelgeving). Wij hebben onze controle zodanig ingericht dat wij er redelijk, maar niet absoluut, zeker van kunnen zijn dat

materiële afwijkingen in de jaarrekening (waaronder materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude) aan het licht zullen komen.

Onze controle bestond niet uit een uitvoerige controle van transacties zoals noodzakelijk zou zijn om fouten of fraude die niet hebben geleid tot materiële afwijkingen in de jaarrekening te kunnen opsporen. Het dient te worden onderkend dat het controleproces inherente beperkingen kent. Als gevolg van de aard van fraude, met name wanneer daarbij sprake is van verhulling door samenzwering en vervalsing van documenten, is het mogelijk dat bij een controle die is opgezet en uitgevoerd in overeenstemming met algemeen aanvaarde controlestandaarden materiële fraude niet wordt ontdekt.

Hoewel doeltreffende interne beheersingsmaatregelen het risico dat fouten en fraude zich voordoen of onontdekt blijven, doen afnemen, wordt dit risico hiermee niet weggenomen. Wij kunnen daarom niet garanderen dat eventuele fouten of gevallen van fraude ontdekt worden. Gegeven de inherente beperkingen van het controleproces en het interne beheersingssysteem kan en mag er niet op vertrouwd worden dat ons onderzoek alle fouten of gevallen van fraude aan het licht zal brengen.

Zoals overeengekomen in onze controleaanpak om vatten onze werkzaamheden onder meer besprekingen met het college over frauderisico's en eventuele fraudes. Tijdens onze controle van de jaarrekening 2013 hebben wij geen aanwijzingen voor fraude gevonden. Hiervoor hebben wij aanvullende

werkzaamheden verricht in de vorm van onder andere het doornemen van memoraalboekingen (niet standaard administratieve boekingen) en het bespreken van fraude met meerdere functionarissen. Tevens is in de 'bevestiging bij de jaarrekening' nogmaals expliciet benoemd dat er geen sprake is geweest van fraude.

2.4. Wij zijn onafhankelijk

We hebben onze naleving van de externe standaarden, de wereldwijde onafhankelijkheidsstandaarden van PwC en de onafhankelijkheidsregels van gemeente Schiermonnikoog voor onze totale dienstverlening in 2013 bewaakt en bevestigd dat we aan deze onafhankelijkheidsverplichtingen hebben voldaan.

2.5. De implementatie van SEPA ligt op schema

Op 1 februari 2014 is de regelgeving omtrent SEPA (Single Euro Payments Area) in werking getreden. Op 9 januari 2014 heeft de Europese Commissie voorgesteld een transitieperiode van zes maanden in te voeren. Dit betekent dat gedurende deze periode niet-naleving van de SEPA-regelgeving geaccepteerd wordt door banken. Niet-naleving van de SEPA-regelgeving kan gevolgen hebben voor de geautomatiseerde verwerking van betalingen, beheersingsmaatregelen en de kasstroom van gemeente Schiermonnikoog. Tijdens onze tussentijdse controlewerkzaamheden met betrekking tot de jaarrekening voor 2013 hebben wij geconstateerd dat gemeente Schiermonnikoog op schema ligt om te voldoen aan de SEPA vereisten.

3. 2014 en verder

In dit deel gaan wij in op een aantal ontwikkelingen op het gebied van regelgeving en financiële verslaggeving die in 2014 en latere jaren gevolgen zullen hebben voor gemeente Schiermonnikoog.

3.1. Ontwikkelingen in BBV

U hebt de wijzigingen in het BBV nog niet betrokken in uw begroting 2014; deze hebben tevens effect op uw jaarrekening 2014

Met ingang van 1 juli 2013 zijn de wijzigingen in het Besluit begroting en verantwoording van kracht geworden. Hoewel deze wijzigingen nog niet van toepassing zijn op de jaarrekening 2013 dienen deze wel verwerkt te worden in de begroting 2014.

De wijzigingen betreffen voor namelijk tekstuele wijzigingen, maar er zijn ook enkele inhoudelijke wijzigingen die nadrukkelijk uw aandacht vragen. Wij brengen deze onderstaand onder uw aandacht.

BBV vraagt nadrukkelijker aandacht voor risicobeheersing

Het BBV kent een toegenomen aandacht voor risicobeheersing en de wijze waarop hier inzicht in wordt gegeven. Dit inzicht kan worden vergroot door in de paragraaf weerstandsvermogen inhoudelijker in te gaan op mogelijke ontwikkelingen (scenario's) en welke (beleidsmatige) opties er zijn om de financiële consequenties zo goed mogelijk te beheersen.

Het belang van de paragraaf verbonden partijen neemt toe

Vanwege het verwachte schrappen van de verplichte goedkeuring door gedeputeerde staten c.q. de minister van BZK voor het deelnemen in privaatrechtelijke rechtsvormen, neemt het belang van het geboden inzicht in de paragraaf verbonden partijen toe. Het is daarom noodzakelijk dat in de paragraaf verbonden partijen de meest actuele (financiële) informatie van deze partijen is opgenomen.

Uitbreiding van verplichte toelichtingen

Naar aanleiding van de vastgestelde wijzigingen in het BBV dient onder andere de volgende informatie te worden opgenomen:

- Per programma een overzicht van geraamde incidentele baten en lasten en de (beoogde) structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.
- De informatie zoals genoemd in de WNT.
- Het opnemen van een extra categorie onder de materiële vaste activa, zijnde: 'investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven'.

- Het opnemen van een extra categorie onder de voorzieningen, zijnde: 'de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven'.

Voor een volledig overzicht van alle wijzigingen verwijzen wij u naar de bekendmaking van 25 juni 2013.

Wet Hof en de Wet verplicht schatkistbankieren zijn van kracht

In december 2013 heeft de Eerste Kamer ingestemd met de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof) en de Wet verplicht schatkistbankieren. Deze wetswijzigingen zijn van invloed op uw toekomstige beleid en de wijze van uitzetten van overtollige middelen. Het BBV is met ingang van december 2013 op deze aspecten aangepast en geeft aan dat met ingang van de jaarrekening 2014 enkele verplichte balansposten in de jaarrekening opgenomen dienen te worden. Voor een nadere uiteenzetting van deze wijzigingen verwijzen wij naar het besluit van 13 december 2013, houdende wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten in verband met de invoering van verplicht schatkistbankieren, de totstandkoming van de Wet Hof en enkele andere wijzigingen.

De wijziging in de Algemene pensioenwet zal invloed hebben op de hoogte van uw voorziening per 31 december 2013

Op 9 juli 2013 is de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers gewijzigd. Dit in verband met de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd en de pensioenrichtleeftijd. Deze wijziging heeft echter geen gevolgen voor de jaarrekening van gemeente Schiermonnikoog, omdat u een verzekering hiervoor heeft afgesloten.

Nog te bespreken: Pensioenverzekeraar Loyalis heeft bericht dat er momenteel een pensioengat aanwezig is van € 27.500. We zijn in afwachting welk financieel effect dit heeft op de jaarrekening van de gemeente Schiermonnikoog.

3.2. *Wet Markt en Overheid vanaf juli 2014 van kracht*

Op 1 juli 2012 is de Wet Markt en Overheid (WMenO), een wijziging van de Mededingingswet, in werking getreden. Overheidsorganisaties die nieuwe economische activiteiten verrichten, moeten sindsdien voldoen aan de gedragsregels uit die wet. Voor bestaande activiteiten geldt een overgangperiode van twee jaar. Dit betekent dat uw organisatie vanaf 1 juli 2014 aan deze wet moet voldoen.

De WMenO richt zich op overheidsorganen die economische activiteiten verrichten

De WMenO geldt voor alle overheidsorganen die een economische activiteit verrichten en dat is eerder het geval dan over het algemeen wordt gedacht. Het belangrijkste kenmerk van een economische activiteit is namelijk het bestaan van concurrentie. Als dezelfde activiteit dus ook door de markt wordt aangeboden, is er al sprake van een economische activiteit in de zin van de WMenO en zijn de gedragsregels die de WMenO voorschrijft (mogelijk) van toepassing.

Verder betekent dit dat een dienst van algemeen (economisch) belang een economische activiteit wordt, als daar een markt voor ontstaat. Daardoor wordt de WMenO en zijn gedragsregels mogelijk alsnog van toepassing.

De gedragsregels van de WMenO

De WMenO streeft niet naar het ontmoedigen van economische activiteiten door overheden. De wet wil voorkomen dat overheden de markt verstoren. Daarom zijn vier gedragsregels opgesteld die overheden – afhankelijk van de activiteit – in acht moeten nemen. Dit betreffen de volgende gedragsregels:

- 1) **Functiescheiding:** Er moet een functiescheiding (organisatieonderdelen en personen) zijn tussen economische en publieke activiteiten.
- 2) **Gegevensgebruik:** Gegevens uit publiekrechtelijke bevoegdheden mogen niet voor economische activiteiten gebruikt worden, mits marktpartijen er ook over beschikken.
- 3) **Integrale kostprijsberekening:** Overheidsorganisaties moeten de integrale kostprijs die op de markt gebruikelijk is, in hun tarief doorberekenen (marktconform tarief).

- 4) **Bevoordelingsverbod:** Een overheidsorgaan mag zijn overheidsbedrijf geen voordelen verschaffen die andere marktpartijen niet ook krijgen.

Die gedragsregels zorgen ervoor dat overheden zich daadwerkelijk als een bedrijf gedragen en andere bedrijven niet benadelen door gebruik te maken van hun positie als overheid.

Overtreding van de gedragsregels heeft gevolgen

Vanaf 1 juli 2014 moeten al uw bestaande economische activiteiten – voor zover van toepassing – voldoen aan de gedragsregels. De WMenO negeren, brengt financiële risico's met zich mee. Hoewel de Autoriteit Consumenten en Markt (ACM) geen boete kan opleggen, wordt de (potentiële) overtreding wel formeel vastgesteld en een last onder dwangsom opgelegd. Private ondernemingen kunnen het besluit van de autoriteit vervolgens gebruiken om de betrokken overheidsorganisatie aansprakelijk te stellen voor geleden schade, bijvoorbeeld vanwege omzetsderving.

Wij adviseren u in beeld te brengen welke gevolgen de WMenO voor uw gemeente heeft.

3.3. *Gemeenten krijgen in 2016 te maken met nieuwe regelgeving met forse impact op vennootschapsbelastingplicht*

De Europese Commissie heeft op 2 mei 2013 geoordeeld dat Nederland passende maatregelen moet treffen om de bestaande niet-onderworpenheid aan vennootschapsbelasting (Vpb) van overheidsbedrijven af te schaffen in verband met staatssteunaspecten. Overheidsbedrijven die economische activiteiten ontplooiën dienen op dezelfde wijze als private partijen aan vennootschapsbelasting te worden onderworpen. Mede door deze toenemende druk vanuit de Europese Commissie, wordt binnen het ministerie van Financiën momenteel gewerkt aan een nieuwe wetswijziging van de Vpb-plicht voor overheidslichamen. Het wetsvoorstel is recent ingediend.

Zowel vanuit de systematiek van de Wet Vpb als vanuit de gedachte om oneerlijke concurrentie te voorkomen (en zodoende een gelijk fiscaal speelveld te creëren), is eerder al een voorkeur uitgesproken voor de zogeheten 'ondernemingsvariant'. Hierbij worden de overheidsactiviteiten die een 'onderneming in fiscale zin' vormen, in de belastingheffing betrokken. De staatssecretaris heeft aangegeven deze variant verder te willen verkennen. In

essentie betekent dit dat overheden die activiteiten die een 'onderneming in fiscale zin' vormen, verplicht zouden moeten afzonderen naar een aparte entiteit waardoor deze activiteiten in de heffing worden betrokken. Dit brengt echter allerlei consequenties, afbakeningsproblemen en uitvoeringsperikelen met zich mee. Denk hierbij niet alleen aan de mogelijke openingsbalansperikelen en financiële en administratieve gevolgen, maar bijvoorbeeld ook aan de juridische haalbaarheid van een eventuele afzondering van specifieke activiteiten.

De staatssecretaris heeft aangegeven dat het voorstel per 1 januari 2015 tot wet zal worden geheven. De nieuwe wetgeving zal vanaf 1 januari 2016 in werking gaan treden. De invoeringsdatum van 1 januari 2016 lijkt nog ver weg. Maar op dit moment kan nog geen concrete inschatting worden gemaakt van de mogelijke impact van de wijziging van de Vpb-plicht specifiek voor gemeente Schiermonnikoog. Desondanks verdient het aanbeveling de ontwikkelingen op dit gebied nauwlettend in de gaten te houden en hiervoor een werkgroep te vormen. Afhankelijk van de precieze situatie van gemeente Schiermonnikoog is het niet ondenkbaar dat uw organisatie de tijd hard nodig heeft om op de Vpb-plicht voor te sorteren c.q. haar positie te optimaliseren.

A. Bijlagen

A.1. Single audit Single information (SiSa)

Wij hebben in onze controle specifieke werkzaamheden verricht om een oordeel te kunnen geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de financiële verantwoordingsinformatie in de bijlage inzake SiSa bij de jaarrekening 2013 van gemeente Schiermonnikoog. Onze werkzaamheden varieerden van het beoordelen van de interne beheersing tot het uitvoeren van detailcontroles. In de bijlage bij de jaarrekening zijn twee typen indicatoren opgenomen:

- Indicatoren (bedragen en andere kwantitatieve gegevens, veelal prestatie-indicatoren), die van invloed zijn op de financiële vaststelling.
- Indicatoren, zonder invloed op de financiële vaststelling.

Voor de eerste indicator geldt dat er een relatie is tussen de jaarrekening en de bijlage. Wij hebben op deze indicatoren een reguliere rechtmatigheidscontrole uitgevoerd en indien specifiek gevraagd, is de deugdelijke totstandkoming van de indicator beoordeeld. De tweede indicator heeft normaliter geen directe relatie met de gemeentelijke jaarrekening. Deze indicatoren zijn noodzakelijk voor het departementale jaarverslag. Bij deze indicatoren hebben wij alleen de deugdelijke totstandkoming van de indicator beoordeeld en dus niet de rechtmatigheid vastgesteld.

Voor de bevindingen uit onze controle gelden op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden ('BADO') zwaardere rapporteringstoleranties dan voor andere onderdelen van de reguliere jaarrekening.

In dit rapport van bevindingen hebben wij per specifieke uitkering fouten en onzekerheden, boven een vastgestelde financiële grens, opgenomen voor zover deze niet door de gemeente zijn gecorrigeerd. De financiële grens is afhankelijk gesteld van de omvangsbasis van de regeling. De omvangsbasis wordt gebaseerd op de gevraagde indicator. Bij een gevraagde indicator van 'bestedingen gedurende het jaar' wordt de omvangsbasis bijvoorbeeld gevormd door de bestedingen in de regeling. De financiële grens is per specifieke uitkering:

- € 12.500 indien de omvangsbasis kleiner dan of gelijk is aan € 125.000;
- 10% indien de omvangsbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk is aan € 1.000.000;
- € 125.000 indien de omvangsbasis groter is dan € 1.000.000.

De rapporteringstolerantie heeft geen consequenties voor de omvang en aard van de controle van specifieke uitkeringen. Het gaat alleen om het rapporteren van de waargenomen fouten en onzekerheden voortkomende uit de accountantscontrole.

Op basis van de Nota verwachtingen accountantscontrole uitgegeven door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties rapporteren wij door middel van onderstaande voor geschreven tabel de geconstateerde fouten of onzekerheden per regeling.

Nr	Naam specifieke uitkering of overige	Totale fout of onzekerheid per specifieke uitkering	Totale omvang van de fout of de onzekerheid (in €)	Toelichting fout/onzekerheid
E27 B	Brede doel uitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	Geen	N.v.t.	N.v.t.
G1	Wet sociale werkvoorziening (Wsw) gemeente 2013	Geen	N.v.t.	N.v.t.
G1A	Wet sociale werkvoorziening (Wsw) totaal 2012 (Gemeenten inclusief deel gemeenschappelijke regelingen)	Geen	N.v.t.	N.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWB gemeente 2013	Geen	N.v.t.	N.v.t.
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeente 2013	Geen	N.v.t.	N.v.t.
G5	Wet Participatiebudget (WPB) gemeente 2013	Geen	N.v.t.	N.v.t.

A.1. Nieuwe Nederlandse regelgeving inzake onafhankelijkheid heeft mogelijk impact op onze relatie

De nieuwe Nederlandse onafhankelijkheidsregelgeving is duidelijker én stelt meer grenzen

Per 1 januari 2014 geldt de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO). De ViO bevat helderder omschreven regels, die op onderdelen verder gaan dan tot voorheen, en helpt de accountant zijn assurance-werkzaamheden objectief uit te voeren. Voor u als PwC assurance-klant, zal de ViO impact hebben op verschillende aspecten van onze relatie waaronder een beperking voor wat betreft de duur van de betrokkenheid van onze teamleden, sponsoring en het onderling uitwisselen van geschenken of persoonlijke uitingen van gastvrijheid.

De rotatievereisten voor langdurige betrokkenheid door senior assurance teamleden bij assurance-klanten zijn uitgebreid

Het beleid van PwC ten gevolge van de ViO heeft als principe dat de senior teamleden van het assurance-team moeten roteren als zij voor een periode van (maximaal) zeven jaar betrokken zijn geweest bij dezelfde assurance-klant. Is een senior lid wel (meer dan) zeven achtereenvolgende jaren bij dezelfde klant betrokken, maar minder dan zeven jaar in een senior rol, dan documenteert de eindverantwoordelijke accountant in het control dossier waarom hij / zij vaststelt dat het voortzetten van de betrokkenheid geen significante impact heeft op de onafhankelijkheid en objectiviteit van de accountant. Om situaties te voorkomen waarbij op een en hetzelfde moment meer dan één senior teamlid moet roteren, en als gevolg daarvan de vereiste kwaliteit van assurance-opdracht(en) in gevaar zou kunnen komen, is er een beperkte overgangsclausule in de ViO opgenomen.

Een verbod om assurance-klanten te sponsoren en een verplichting om gastvrijheid / klantrelatie-activiteiten te melden en te bespreken

Verder bevat de ViO een verbod voor accountants om assurance-klanten (zichtbaar) te sponsoren of zich op andere wijze met die klant te associëren. Ook gelden er strikte beperkingen inzake het geven en ontvangen van geschenken en relatie management activiteiten met assurance-klanten, waar bij de waarde meer dan €100 per persoon bedraagt. Dergelijke 'klant-entertainment' boven €100 zal moeten worden besproken met de audit commissie of het toezichhoudend orgaan van de assurance-klant.